

Michał du Vall

Instytut Prawa i Wynalazczości

Uniwersytet Jagielloński

e-mail: duvall@miw.miks.uj.edu.pl

OCHRONA INFORMACJI STANOWIĄCYCH TAJEMNICĘ PRACODAWCY

[PROTECTION OF SECRET INFORMATION OF AN EMPLOYER]

Abstrakt: Wielu pracowników ma dostęp do informacji stanowiących tajemnicę przedsiębiorstwa. Wybrane zagadnienia dotyczące ochrony prawnej takich informacji na gruncie ustawy z dnia 16 kwietnia 1993 r. o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji [Dz.U. Nr 47, poz. 211 z późn. zm.] stanowią przedmiot artykułu.

Abstract: Many employees have access to secret information of the employing organization. Selected issues concerning legal protection of such information according to the Act of April 16th, 1993 against unfair competition is the subject of this paper.

*   *
*

WPROWADZENIE

Wszystkie przedsiębiorstwa posiadają informacje nieprzeznaczone do rozpowszechniania. Rozwiązania o charakterze technicznym, określane mianem *know-how*, stanowią istotną część mienia przedsiębiorstwa i są przedmiotem umów licencyjnych [Art. 79 ustawy z dnia 30 czerwca 2000 r. Prawo własności przemysłowej, Dz.U. z 2003 r., Nr 119, poz. 1117 z późn. zm.].

Informacje są chronione na podstawie przepisów różnych ustaw. W szczególności, zgodnie z ustawą o ochronie informacji niejawnych, chronione są informacje uzyskane w związku z czynnościami służbowymi albo wykonywaniem prac zleconych, których nieuprawnione ujawnienie mogłoby narazić na szkodę interes państwa, interes publiczny lub prawnie chroniony interes obywateli albo jednostki organizacyjnej.

W świetle art. 266 par. 1 Kodeksu karnego, kto wbrew przepisom ustawy lub przyjętemu na siebie zobowiązaniu ujawnia informację, z którą zapoznał się w związku z pełnioną

funkcją, wykonywaną pracą, działalnością publiczną, społeczną, gospodarczą lub naukową, podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do lat 2. Także szereg ustaw szczególnych chroni informacje stanowiące tajemnicę bankową, maklerską, statystyczną, adwokacką, radcowską, notarialną, dziennikarską, skarbową, handlową [Zakrzewski 1998]. Poniżej przedstawię zasady ochrony wynikającej z ustawy o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji (określanej dalej „u.z.n.k.”)

INFORMACJE CHRONIONE NA PODSTAWIE USTAWY O ZWALCZANIU NIEUCZCIWEJ KONKURENCJI

Zgodnie z art. 11 ust. 4 u.z.n.k., przez tajemnicę przedsiębiorstwa rozumie się nieujawnione do wiadomości publicznej informacje techniczne, technologiczne, handlowe lub organizacyjne przedsiębiorstwa, co do których przedsiębiorca podjął niezbędne działania w celu zachowania ich poufności. Jak widać, różny jest rodzaj chronionych wiadomości: jedne mają charakter techniczny lub technologiczny, drugie zaś obejmują pewne informacje istotne z punktu widzenia organizacji przedsiębiorstwa jako takiego (jego struktury, przepływu dokumentów, sposobu kalkulacji cen, zabezpieczenia danych itp.). Nie jest przy tym konieczne, aby były one oryginalne czy nowe. Podkreślić należy, że granica między wiadomościami objętymi pojęciem tajemnicy przedsiębiorstwa a pojęciem powszechnej, aczkolwiek specjalistycznej wiedzy, niewątpliwie jest nieostra.

ZASADY OCHRONY INFORMACJI

Według art.11 u.z.n.k., czynem nieuczciwej konkurencji jest przekazanie, ujawnienie lub wykorzystanie cudzych informacji stanowiących tajemnicę przedsiębiorstwa albo ich nabycie od osoby nieuprawnionej, jeżeli zagraża istotnym interesom przedsiębiorcy (ust. 1). Przepis ust.1 stosuje się również do osoby, która świadczyła pracę na podstawie stosunku pracy lub innego stosunku prawnego – przez okres trzech lat od jego ustania, chyba że umowa stanowi inaczej albo ustał stan tajemnicy (ust. 2). Przepisu ust.1 nie stosuje się wobec tego, kto od nieuprawnionego nabył, w dobrej wierze, na podstawie odpłatnej czynności prawnej, informacje stanowiące tajemnicę przedsiębiorstwa. Sąd może zobowiązać nabywcę do zapłaty stosownego wynagrodzenia za korzystanie z nich, nie dłużej jednak niż do ustania stanu tajemnicy (ust. 3).

Przepisy tutaj przedstawione mają na celu ochronę interesów przedsiębiorcy (przedsiębiorstwa) tak, aby w posiadanie pewnych danych nie weszły osoby nieuprawnione, w tym przede wszystkim konkurenci. Stąd warunkiem koniecznym ochrony jest „podjęcie przez przedsiębiorcę niezbędnych działań w celu zachowania ich w poufności”.

Nie zostało przesądzone, jakie to mianowicie mają być działania. Wydaje się więc, iż przekazanie informacji z zastrzeżeniem poufności lub w warunkach, których dla osoby je uzyskującej jasny powinien być ich charakter, spełnia tę przesłankę. Podkreślić jednak należy, że ochrona przedsiębiorcy na podstawie u.z.n.k. ograniczona jest do przypadku, gdy dysponowanie informacją przez osobę trzecią zagraża istotnym interesom przedsiębiorcy. Dodać należy, że nie podlegają ochronie informacje wskazujące na sprzeczną z prawem działalność przedsiębiorcy (wynika to z cyt. wyżej definicji „tajemnicy przedsiębiorstwa”).

Ustawa wskazuje podmioty zobowiązane do zachowania w tajemnicy określonej wiadomości. Są to przede wszystkim pracownicy (osoby świadczące pracę na podstawie stosunku pracy lub innego stosunku prawnego – ust. 2 art. 11). Do grupy podmiotów świadczących

pracę doktryna zalicza także tych, którzy świadczą podobne usługi na rzecz uprawnionego dysponenta tajemnicy [Sołtysiński 2000, s. 312–313; Kuczyński 1994, nr 1, s. 20]. Skoro artykuł 11 ust. 2 wskazuje, iż do czynu tego dopuszcza się również osoby świadczące pracę, to odpowiednie zobowiązanie może ciążyć i na innych podmiotach, np. na partnerach handlowych, w odniesieniu do których powstało określone zobowiązanie na podstawie umowy, a także na podmiotach niemających statusu przedsiębiorcy i niebędących osobami fizycznymi (np. stowarzyszenia, fundacje).

Na tle omawianej regulacji powstaje problem, czy naruszyiciel powinien mieć świadomość, iż wykorzystuje cudzą tajemnicę, czy też relewantny z punktu widzenia omawianego przepisu jest sam fakt podania określonych treści osobom trzecim, bądź ich wykorzystania. Oczywiście jest, iż nie chodzi tu o osoby, które bezpośrednio zostały zobowiązane do utrzymania stanu tajemnicy (na podstawie umowy o pracę czy innej umowy, w wykonaniu której druga strona wchodzi w posiadanie określonych informacji poufnych swojego konkurenta), gdyż ich działanie w warunkach ujętych w ustępie 1 art. 11 zawsze będzie bezprawne. Czy zatem podjęcie przez uprawnionego przedsiębiorcę stosownych kroków, o jakich mowa w art. 11 ust. 4 *in fine* stanowi działanie tylko umożliwiające ustalenie zakresu chronionych wiadomości, czy też ma swój aspekt podmiotowy, tj. następuje równoczesne wskazanie osób zobowiązanych do dochowania poufności, a więc tych, które mogą je ujawnić, przekazać lub wykorzystywać?

Wydaje się, że krąg osób mogących omawiany czyn popełnić jest jednak szerszy. Obejmuje bowiem także tych, którzy bezpośrednio nie zostali wprawdzie zobowiązani, lecz weszli w posiadanie cudzych informacji, a więc wiedzą o tym ich przymocie.

Cyt. art. 11 ust. 3 u.z.n.k. chroni nabywcę poufnej informacji, pozostającego w dobrej wierze [Sołtysiński 1995, s. 83; Bogdalski 1995, s. 230; Knypl 1995, s. 83]. Skoro opisywany tutaj przypadek stanowi czyn nieuczciwej konkurencji, to w stosunku do sprawcy przedsiębiorca może wystąpić z roszczeniem określonym w art. 18 ustawy, w szczególności żądając złożenia stosowego oświadczenia oraz domagając się naprawienia wyrządzonej szkody.

Obok ochrony cywilnoprawnej, ustawodawca wprowadził dla tajemnicy przedsiębiorstwa także ochronę karną (art. 23 u.z.n.k.). Sprawca podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do lat 2. Tej samej karze podlega ten, kto uzyskawszy bezprawnie informację stanowiącą tajemnicę przedsiębiorstwa, ujawnia ją innej osobie lub wykorzystuje we własnej działalności gospodarczej (art. 23 ust. 2 ustawy). Penalizacji podlega jednak tylko przypadek, gdy skutek popełnienia czynu nieuczciwej konkurencji przedsiębiorstwo poniosło „poważną szkodę”. Zauważyć przy tym należy, że termin „poważna szkoda” ujęty w przepisach kodeksu karnego był także przedmiotem interpretacji Sądu Najwyższego [Por. orzeczenie z dnia 17 września 1997 r., I KZP 20/97 z głosem P. Magnuskiego i A. Tomaszka, MoP 1998, nr 5, s. 191 i n.]. Powstaje pytanie, czy oceny wyrażone na gruncie kodeksu karnego będą mogły znaleźć zastosowanie także do prawa konkurencji. W literaturze zarysowała się rozbieżność poglądów. M. Mozgawa [*Przestępstwo...* 1994] uważa, iż ewentualne próby prostego przenoszenia rozstrzygnięć zawartych w orzeczeniach SN, dotyczących art. 145 k.k. z 1969 r. (w kontekście poważnej szkody), na grunt art. 23 u.z.n.k. są nieuzasadnione, zaś E. Czarny-Drożdżejko [*Karna...* 1999, s. 11] zajmuje stanowisko przeciwne.

W literaturze wskazuje się, że pojęcie „poważnej szkody” należy interpretować zarówno od strony ilościowej, jak i jakościowej [Czarny-Drożdżejko 1999, s. 11]. Oznacza to, iż nie należy jej odnosić wyłącznie do wartości wymiernej, lecz do funkcjonowania przedsiębiorstwa jako takiego (np. jeżeli doszło do podważenia jego wiarygodności), a więc i do

sfery interesów niemajątkowych [Mozgawa 2000]. Analizowane pojęcie obejmuje zarówno uszczerbek materialny, jak i niematerialny, a wynika to z następujących powodów:

Po pierwsze, przy braku jednoznacznych wyników wykładni językowej przemawia za tym jednoznacznie wykładnia funkcjonalna. Mianowicie na pozycję rynkową przedsiębiorcy składają się zarówno elementy majątkowe, jak i niemajątkowe; często właśnie te ostatnie decydują o sukcesie rynkowym. Po drugie, wskazują na to względy wykładni systemowej. Mianowicie penalizacja w omawianym przepisie czynu nieuczciwej konkurencji chroni pozycję rynkową przedsiębiorcy, wskazując, że działanie sprawcy ma zagrażać istotnym interesom przedsiębiorcy. Poważna szkoda ma zatem zostać wyrządzona w tych interesach, które z założenia mają charakter zarówno majątkowy, jak i niemajątkowy.

W świetle powyższych wywodów przyjąć należy, że o tym, czy szkoda jest poważna, decydują okoliczności konkretnej sprawy [Nowińska, du Vall 2001, s. 230].

WNIOSKI

Przepisy ustawy o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji zapewniają ochronę przed przekazaniem, ujawnieniem lub wykorzystaniem informacji stanowiących tajemnicę przedsiębiorstwa. Zarówno osoba ujawniająca informację, jak i podmiot korzystający z niej, podlegają nie tylko odpowiedzialności cywilnej, ale również karnej.

WYKORZYSTANE ŹRÓDŁA I OPRACOWANIA

- Czarny-Drożdżewski, E. (1999). Karna ochrona uczciwości konkurencji. *Czasopismo Prawa Karnego i Nauk Penalnych*. Kraków 1999, s. 11 i nast.
- Bogdalski, P. (2000). W: Szwaja, J. red. Ustawa o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji. Komentarz. Warszawa: C.H. Beck, s. 230.
- Knypl, T. (1995). Ustawa o nieuczciwej konkurencji. Sopot: [br. wydawcy], s. 83.
- Kuczyński, T. (1994). Nieuczciwa konkurencja jako kategoria prawa pracy. *Przegląd Sądowy* nr 1, s. 20 i nast.
- Mozgawa, M. (2000). W: Szwaja, J. red. Ustawa o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji. Komentarz. Warszawa: C.H. Beck, s. 613.
- . (1994). Przestępstwa stypizowane w ustawie o nieuczciwej konkurencji. *Monitor Prawniczy* nr 4, s. 102.
- Nowińska, E.; M. du Vall (2001). Komentarz do ustawy o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji. Warszawa: Wydaw. Prawnicze, s. 230.
- Sołtysiński, S. (2000). W: Szwaja, J. red. Ustawa o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji. Komentarz. Warszawa: C.H. Beck, s. 312–313 i 324.
- Ustawa z dnia 16 kwietnia 1993 r. o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji. Dz.U. z 1993 r. Nr 47, poz. 211 z późn. zm.
- Ustawa z dnia 30 czerwca 2000 r. – Prawo własności przemysłowej. Dz.U. z 2003 r. Nr 119, poz. 1117 z późn. zm.
- Uzasadnienie wyroku Sądu Najwyższego z dn. 3 października 2000 r., I CKN 304/00, OSN 2001, nr 4, poz. 59.
- Wyrok Sądu Najwyższego z dn. 17 września 1997 r., I KZP 20/97 z głosem P. Magnuskiego i A. Tomaszka. *Monitor Prawniczy* 1998 nr 5, s. 191 i nast.
- Zakrzewski, R. (1998). Ochrona informacji w nowym kodeksie karnym. *Przegląd Ustawodawstwa Gospodarczego* nr 10, s. 11 i nast.